

दुधगंगा मोठा प्रकल्प, ता. राधानगरी, जि. कोल्हापूर.
दुधगंगा धरणाच्या गळती प्रतिबंधक उपाययोजनेच्या
कामाच्या अंदाजपत्रकास विशेष दुरुस्ती
कामाचे अंदाजपत्रकास प्रशासकीय मान्यता.

महाराष्ट्र शासन
जलसंपदा विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : प्रमाप्र-२०२३/ (प्र.क्र.२४१/२०२३)/ सिव्य(कामे)
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक: २७ ऑक्टोबर, २०२३

वाचा:-

१. कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे यांचे पत्र.जा.क्र.मकृखोविम -०९ / (४४२/२०२१) / उअ-३ / २०१३/ २०२३ दि. १८/०४/२०२३.
२. शासन निर्णय - २०१७/५६६/१७/सिव्य(कामे), दि.३१/०८/२०१८.
३. शासन निर्णय - २०१८/५५१/१७/सिव्य(कामे), दि.२७/११/२०१८.
४. शासन निर्णय - २०१३/७८५/१३/ सिव्य (कामे) दि १/८/२०१९.
५. शासन परिपत्रक- प्रमा २०१३/७८५/१३/ सिव्य (कामे), दि.१६/९/२०२१.
६. शासन परिपत्रक क्र-प्रमा २०१३/(७८५/१३)/ सिव्य (कामे), दि १/१/२०१५.
७. शासन निर्णय क्रमांक संकिर्ण-२०२२/प्र.क्र.५१६/२०२२/सिव्य(कामे) दिनांक १४/०३/२०२३

प्रस्तावना:-

दुधगंगा प्रकल्प हा महाराष्ट्र व कर्नाटक या दोन राज्यातील आंतरराज्य प्रकल्प आहे. या प्रकल्पांतर्गत दुधगंगा नदीवर मौजे आसनगांव ता. राधानगरी, जिल्हा कोल्हापूर येथे मध्यभागी दगडी धरण (लांबी ४९० मीटर) व दोन्ही तीरावर मातीचे धरण (लांबी ७९० मीटर) असे एकूण १२८० मीटर लांबीचे संयुक्त धरण बांधण्यात आले आहे. सदर प्रकल्प महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे अंतर्गत उर्वरीत महाराष्ट्र या प्रदेशात आहे. सदर प्रकल्पाद्वारे महाराष्ट्र राज्यातील ४६९४८ हेक्टर व कर्नाटक राज्यातील १२९८५ हेक्टर असे एकूण ५९९३३ हेक्टर क्षेत्र सिंचनाखाली येणार आहे.

प्रकल्पाचे कामास सन १९७७ साली सुरवात झाली. नदीपात्रातील दगडी धरणाचे काम सन १९८५ पासून हाती घेण्यात आले. सांडव्यावरील वक्राकार व्दार उभारणीसह सन १९९९ मध्ये धरणाचे काम पूर्ण करण्यात आले. त्यामुळे धरणात ७१९.१२ द.ल.घ.मी. (२५.४० अ.घ.फू.) इतका प्रकल्पीय पाणीसाठा निर्माण झाला. त्यामध्ये ६७९.११ द.ल.घ.मी. (२३.९८ अ.घ. फु.) इतका जिवंत पाणीसाठा आहे. दुधगंगा प्रकल्पास जुलै २०११ मध्ये रु १७१२.८० कोटी किंमतीस तृतीय सुधारीत प्रशासकीय मान्यता मिळाली असून प्रकल्पांवर माहे ३/२०२२ अखेर रु १२२८.७२ कोटी इतका खर्च झाला आहे.

धरणाचे काम पूर्ण झालेनंतर सन २००६ पासून धरणामध्ये पूर्ण क्षमतेने पाणीसाठा करण्यात येत आहे. तदनंतर २००७ साली धरणातून ३६०.५० Litre/sec इतके गळतीचे प्रमाण आढळून आले. धरणामध्ये गळतीचे प्रमाण जास्त आढळून आल्यामुळे गळती प्रतिबंधक कामे हाती घेण्यात आली. यामध्ये मध्यवर्ती संकल्पचित्र संघटना, नाशिक यांनी सुचविलेल्या व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग, पुणे यांनी

त्यांचेकडील पत्र जा.क्र. मुअ/का.अ.३/प्रशा ४/७५७७ दि. २१/१२/२०१० चे पत्रानुसार मंजूर केलेल्या Grouting Pattern नुसार सन २०१० ते २०१४ या कालावधीत दगडी धरणाच्या एकूण ९ Monolith मध्ये Cement Grouting चे काम केले आहे. सदर गळती प्रतिबंधक काम केल्यामुळे धरणातील गळती कमी होवून सन २०१६ साली पूर्ण संचय पातळीस १६६.६६ Litre/sec इतकी आढळून आली होती. तदनंतरचे काळात यामध्ये काही प्रमाणात वाढ होवून चालु हंगामात दि. ३०/९/२०२१ रोजी पूर्ण संचय पातळीस २११.१० Litre/sec इतकी गळती आढळून आली आहे.

दगडी धरणामधून अनुज्ञेय गळती पेक्षा मोठ्या प्रमाणात गळती असल्याने दरवर्षीच्या मान्सून पूर्व व मान्सूनोत्तर अहवालामध्ये तसेच मुख्य अभियंता (जसं) पुणे यांनी वेळोवेळी दिलेल्या भेटीत व त्यांचे निरीक्षण टिप्पणीत गळती प्रतिबंधक योजना तातडीने अवलंबून धरणातून होणारी गळती अनुज्ञेय (७०.४३ Litre/sec) प्रमाणात आणणे अत्यावश्यक असल्याचे नमूद केले आहे.

अधीक्षक अभियंता, धरण सुरक्षितता संघटना, नाशिक यांनी दि. १९/४/२०२१ व ९/११/२०२१ रोजी पावसाळ्यापूर्वीची धरण पाहणी केली. त्याबाबतचे अहवाल दि. ३/२/२०२२ व १५/६/२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये सादर केले आहेत. त्यानुसार सदर दिवशी धरण संचय पातळी अनुक्रमे ६३१ मीटर व ६४४.४१ मीटर असताना दगडी धरणामधून होणा-या गळतीचे प्रमाण अनुक्रमे ७३.६८ Litre/sec व २६४ Litre/sec इतके नोंदविले आहे.

दुधगंगा दगडी धरणाची गळती अनुज्ञेय प्रमाणात आणणेच्या दृष्टीने गळती प्रतिबंधक उपाययोजना करणेबाबचा अभ्यास CW&PRS, Pune यांचेकडून करण्यात आला आहे. याबाबत CW&PRS, Pune यांचेकडील वैज्ञानिकांनी दि. २२/१०/२०२१ ते २९/१०/२०२१ दरम्यान धरणासाठी Tracer Study केला. व त्याबाबतचा अहवाल दि. २९/११/२०२१ रोजीच्या पत्रान्वये सादर केला आहे. CW&PRS Pune यांनी दगडी धरणामधील विविध Monolith मध्ये एकूण ८ विंघन विवरे घेतलेल्या ठिकाणी CW&PRS Pune यांचेकडून Nuclear density Logging बाबतचा क्षेत्रिय अभ्यास पूर्ण झाला असून त्याबाबतचा प्राथमिक अहवाल दि. ३/११/२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये सादर केला आहे.

CW&PRS Pune यांनी सुचविल्याप्रमाणे दुधगंगा दगडी धरणातून होणा-या धरण गळती प्रतिबंधक उपाययोजना अंतर्गत धरणाच्या U/s ला असलेल्या दगडी भिंतीस (Coursed Rubble Septum) १० cm जाडीचे Shotcrete करणे. धरणाच्या अधोपृष्ठभागावरील खडडे भरणे. धरण भिंतीत धरण माथ्यावरून, निरीक्षण गॅलरीतून Foundation Gallery पर्यंत विंघन विवरे घेऊन Grouting चे काम करणे, धरणातील Vertical Porous Drain (VPD) Pipe व Drain Hole स्वच्छ करणे. इ. काम करणेचे अंदाजपत्रकात समावेश करण्यात आला आहे.

धरण सुरक्षिततेच्या दृष्टीकोनातून मुख्य धरण दुरुस्तीचे काम प्रस्तावीत आहे. त्या अनुषंगाने दुधगंगा मोठा प्रकल्प, ता. राधानगरी, जि. कोल्हापुर या प्रकल्पांतर्गत दुधगंगा धरणाच्या गळती प्रतिबंधक उपाययोजनेच्या कामाच्या अंदाजपत्रकास विशेष दुरुस्ती अंतर्गत प्रशासकीय मान्यता देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्याप्रमाणे शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:-

महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे अंतर्गत दुधगंगा मोठा प्रकल्प, ता.राधानगरी, जि.कोल्हापुर या प्रकल्पांतर्गत दुधगंगा धरणाच्या गळती प्रतिबंधक उपाययोजनेच्या सन २०२२-२३ च्या दरसूचीवर आधारित कामाच्या अंदाजपत्रकास विशेष दुरुस्ती अंतर्गत रु ८०,७२,११,८५४ (रु. ऐंशी कोटी बहात्तर लक्ष अकरा हजार आठशे चोपन्न फक्त) एवढ्या खर्चाच्या प्रस्तावास खालील अटीच्या अधीन सोबतच्या प्रपत्रानुसार प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे.

- १) धरणाच्या दगडी बांधकामामधील गळती/पाझराचा प्रथम स्रोत निश्चिती करून त्यावरील उपाययोजना करणेची दक्षता घ्यावी.
- २) प्रस्तावित गळती प्रतिबंधक कामे धरणाच्या सर्वच मोनोलिथला गृहीत धरलेले आहेत. याबाबत प्रत्यक्ष काम सुरु करण्यापूर्वी सक्षम स्तरावर गळतीची पाहणी करून त्यानंतरच कामाचा प्राधान्यक्रम ठरवून नियोजन करावे व क्षेत्रीय कार्यालयाने नमूद केल्याप्रमाणे धरणातील एकूण गळती ही अनुज्ञेय प्रमाणात (७०.४० litre /Sec) आणावी.
- ३) CWPRS, Pune यांनी धरणाच्या उर्ध्व बाजूस सुचविलेल्या shotcrete या उपाययोजनेसाठी क्षेत्रीय कार्यालयाने टेमघर धरण, जिल्हा. पुणे यासाठी वापरलेली PFRS shotcrete ही उपाययोजना गृहीत धरली आहे. या उपाययोजनेसाठी CWPRS, Pune यांचेकडून सविस्तर अहवाल घेवून त्यानुसार प्रत्यक्ष काम करावे.
- ४) धरणाची गळती प्रतिबंधक कामे प्रकल्प अधिका-यांमार्फत तांत्रिक दृष्ट्या अचूकपणे पार पाडण्याच्या दृष्टीने, आढावा घेण्यासाठी तसेच मार्गदर्शन व सल्ला देण्यासाठी टेमघर प्रकल्पाच्या दुरुस्तीच्या धर्तीवर तज्ञ समिती (Panel of Experts) मार्फत दुरुस्तीची कामे पार पाडावीत.
- ५) तांत्रिक मान्यता, निविदा प्रक्रिया, कामाचे नियोजन व पूर्णत्व, प्रशासकीय मान्यतेच्या मर्यादेत खर्च करणे इ. बाबीसाठी प्रचलित शासन निर्णय/ परिपत्रके यांचे पालन करणे बंधनकारक राहील.
- ६) प्रस्तावित कामांमुळे होणाऱ्या खोदकाम तोडफोड याद्वारे उपलब्ध होणारे बांधकाम साहित्याचा पूर्ण वापर करून बचत साधावी.
- ७) प्रशासकीय मान्यता म्हणजे अहवालातील तांत्रिक बाबी अथवा निविदा विषयक क्षेत्रीय स्तरावरील निर्णयास मान्यता गृहीत धरली जाणार नाही. तसेच सदर प्रकल्पासाठी/ कामासाठी कोणत्याही प्रयोजनार्थ मंजूर प्रशासकीय मान्यतेच्या मर्यादेबाहेर जाऊन, निधी वितरण अथवा अतिरिक्त खर्च न करण्याची जबाबदारी संपूर्णपणे महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे यांची राहील.
- ८) महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे यांच्या कार्यकारी समितीने केलेल्या शिफारशी नुसार प्रत्यक्ष काम सुरु करण्यापूर्वी नियामक मंडळाची मान्यता घेण्याची महामंडळाने कार्यवाही करावी.
- ९) दुधगंगा प्रकल्प हा आंतर राज्य प्रकल्प असून दोन्ही राज्यामध्ये झालेल्या कराराप्रमाणे महाराष्ट्र व कर्नाटक यांचा हिस्सा ८५:१५ या प्रमाणात आहे त्याअनुषंगाने महामंडळाने कर्नाटक सरकारकडून विषयांकित कामाच्या प्रशासकीय मान्यता किंमतीच्या १५% रक्कम प्राप्त करून घ्यावी.
- १०) धरणावरील उपकरणे दुरुस्ती / नूतनीकरण कामे ही बिगर सिंचनातून प्रस्तावित केल्याने या प्रस्तावांमधून वगळण्यात आलेली असल्याचे राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीच्या अहवालात नमूद आहे, मात्र धरण सुरक्षिततेचा विचार करता सदर कामे तातडीने सुरु करून पूर्ण करावीत.

११) उपरोक्त १ ते १० मध्ये नमूद नसलेल्या तथापि राज्य तांत्रिक सल्लागार समितीच्या अहवालात नमूद असलेल्या अटींचे पालन करावे.

प्रस्तावित कामासाठी होणारा खर्च ४७०० मोठा पाटबंधारे प्रकल्प यावरील भांडवली खर्च, ८०-सर्वसाधारण, १९०-सार्वजनिक क्षेत्रातील व इतर उपक्रमातील गुंतवणुका विशेष दुरुस्ती/विस्तार व सुधारणा कार्यक्रमा अंतर्गत भाग भांडवली अंशदान (०४)(०२) महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळास भाग भांडवली अंशदान (उर्वरीत महाराष्ट्र) (कार्यक्रम) (४७०० ०२३८) (योजनांतर्गत) ५४ गुंतवणुका या लेखाशिर्षा खाली टाकुन मंजुर अनुदानातुन भागवावा.

नियोजन विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. २०३/ का .१४३४ दि. ०४/०९/२०२३ व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. क्र ३३५/२०२३ व्यय -१२ दि १२/९/२०२३ मधील सहमती नुसार हा शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

या कामास प्रदान करण्यात आलेली प्रशासकीय मान्यता सिंव्य (कामे) कार्यासनाच्या नोंदवही मध्ये क्र. २६ सन २०२३-२४ मध्ये नोंदविण्यात आलेली आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३१०२७१७४५५३८०२७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(न. गौ. बसेर)

शासनाच्या उपसचिव

सोबत सहपत्र :-

प्रत:-

- १) मा. राज्यपाल यांचे सचिव,
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ३) मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
- ४) मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
- ५) मा.सभापती/उपसभापती,विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
- ६) मा.विरोधी पक्षनेते, विधानसभा,मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- ७) मा.विरोधी पक्षनेते, विधानपरिषद ,मुंबई यांचे कार्यालय, विधानभवन, मुंबई
- ८) मा.मंत्री,जलसंपदा यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय,मुंबई,
- ९) अ.मु.स(वित्त) यांचे स्वीय सहायक,जलसंपदा विभाग,मंत्रालय,मुंबई,
- १०)अ.मु.स(नियोजन) यांचे स्वीय सहायक,जलसंपदा विभाग,मंत्रालय,मुंबई,
- ११)अ.मु.स (जलसंपदा) यांचे स्वीय सहायक,जलसंपदा विभाग,मंत्रालय,मुंबई,
- १२) सचिव (जसंव्य व लाक्षेवि) यांचे स्वीय सहायक,जलसंपदा विभाग,मंत्रालय,मुंबई,
- १३) सचिव (प्रकल्प समन्वय) यांचे स्वीय सहायक,जलसंपदा विभाग,मंत्रालय,मुंबई,
- १४) महालेखापाल-१ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा),महाराष्ट्र राज्य,मुंबई,
- १५) महालेखापाल-२ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा),महाराष्ट्र राज्य,नागपूर,

- १६) कार्यकारी संचालक, महाराष्ट्र कृष्णा खोरे विकास महामंडळ, पुणे
- १७) मुख्य अभियंता (जसं) ,जलसंपदा विभाग ,पुणे
- १८) आंतर वित्त सल्लागार व सहसचिव,जलसंपदा विभाग,मंत्रालय,मुंबई,
- १९) अधीक्षक अभियंता,कोल्हापुर पाटबंधारे मंडळ,कोल्हापुर.
- २०) कार्यकारी अभियंता, दुधगंगा कालवे विभाग क्र. १,कोल्हापुर.
- २१) सिंव्य.(कामे)कार्यासन संग्रहार्थ.

शासन निर्णय क्रमांक : प्रमाप्र-२०२३/(प्र.क्र.२४१/२०२३)/ सिव्य (कामे),

दि. २७/१०/२०२३ चे सहपत्र

Sr.No.	Description of Item	Amount in (Rs.)
१	C - Works (excluding Royalty)	६२५७२७९१८
२	Royalty	२२८४०
३	१ % Insurance	६२५७२७९
४	१८ % GST	११२६३१०२५
५	१०%ETP Charges	६२५७२७९२
	Total Rs.	८०,७२,११,८५४

(न. गौ. बसेर)
शासनाच्या उपसचिव